

Der opkræves i dag ikke retsafgifter i Grønland.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises i øvrigt til betænkningens afsnit VI, kapitel 3, afsnit VII, kapitel 1.1., 2.1., 3.1. og 4.1.-4.4., afsnit VIII, kapitel 2.1., 3.1., 4.2., 5.1., 6.1., 7.1., 8.1., 9.1., 10.1., 11.1. og 12.1., afsnit IX, kapitel 2.1., 3.1., 4.1., 5.2. og 6.1., afsnit X, kapitel 2.1., 3.2., 4.1., 5.2., 6.2.1.1., 6.3.1.2., 6.3.2.2., 6.3.3.2., 6.4.1., 6.5.2., 7.1.1., 7.2.1., 7.3.1., 7.4.1., 8.1.1., 8.2.1., 8.3.1., 8.4.1., 9.1.1., 9.2.1., 9.3.1., 10.2., 11.1., 12.2. og 13.1., afsnit XI, kapitel 1.1.-1.2., 2.1., 2.3. og 4.2., afsnit XVII, kapitel 1.1., 2., 3.1. og 4.1., samt for en beskrivelse af politiets organisation, personale og arbejdsopgaver til afsnit XVIII, kapitel 2.-4.

Der henvises endvidere til gennemgangen af kommissionens overvejelser og forslag nedenfor under pkt. 4, hvor gældende ret visse steder indgår i kommissionens analyse.

4. Kommissionens overvejelser og forslag

Nedenfor er kommissionens overvejelser og forslag på det retsplejemæssige område gennemgået med udgangspunkt i betænkningens resumébind.

4.1. Domstolenes organisation og personale

4.1.1. Indledning

Den grønlandske retsplejeordning er bl.a. kendetegnet ved, at domstolene i 1. instans, kredsretterne, er rene lægmandsdomstole. Denne ordning blev indført med retsplejelovens vedtagelse i 1951, og dengang som i dag hører hovedparten af alle sager under kredsretterne. Her træffes afgørelserne af den lokale kredsdommer som retsformand og to stedlige domsmænd, der ikke har juridisk eller anden speciel uddannelse.

Et af de helt centrale spørgsmål for kommissionen med hensyn til valget af en fremtidig retsplejeordning har været, om dommerne ved domstolene i 1. instans fortsat skal være ikke-jurister, eller om samtlige dommerstillinger skal besættes med jurister. I dette afsnit beskrives bl.a. overvejelserne herom, som har ført til, at kommissionen anbefaler at fastholde, at dommerne i kredsretterne ikke skal være jurister.

4.1.2. Historisk tilbageblik

I et historisk tilbageblik fremgår det, at disse overvejelser ikke er nye. Den nuværende retsplejelov har løbende været underkastet ændringer, men det grundlæggende ønske om, at retsafgørelserne træffes af lægdommere, har dog stedse været fastholdt.

Lov nr. 271 af 14. juni 1951 om rettens pleje i Grønland trådte i kraft den 1. december 1951 og har således været gældende i omkring et halvt århundrede.

Begrundelsen for, at Grønland fik sin egen retsplejelov, var et ønske om at få et system, der passede til et særdeles stort geografisk område med en lille og meget spredt befolkning. Ønsket var også, at alle borgere, danske som grønlandske, skulle ligestilles, og at alle skulle kunne forstå retshandlingerne sprogligt og indholdsmæssigt. Man oprettede derfor i alle kommuner en kredsret, hvor afgørelserne skulle træffes af personer, der tilhørte lokalsamfundet, dvs. af lægfolk.

Som det fremgår, er den gældende retsplejeordning kendetegnet ved et *nærhedsprincip*. Borgerne service-res lokalt, og kredsdommerne rekrutteres blandt den stedlige befolkning. De tilhører således lokalsamfundet og kender sproget, kulturen og befolkningen i retskredsen. Derved sikres, hvad der betegnes som »det grønlandske element« i retsplejen. Dette er af stor betydning på grund af de sproglige, samfundsmæssige og kulturelle forskelle, der gør sig gældende ikke bare mellem Danmark og Grønland, men også mellem de forskellige egne i Grønland.

Som en del af det grønlandske domstolssystem oprettede man samtidig med kredsretsordningen *Grønlands Landsret*, der er en juridisk ledet domstol. Dette skete for at sikre en juridisk ankebehandling af kredsretternes afgørelser. Som et sikkerhedsnet under lægdommersystemet blev det desuden bestemt, at landsretten skulle fungere som 1. instans i visse tilfælde, idet landsretten bl.a. kunne overtage særligt komplicerede enkeltsager fra kredsretterne. Lederen af landsretten, landsdommeren, fik endvidere til opgave at yde juridisk støtte til kredsretterne i form af vejledning og bistand i spørgsmål vedrørende retsudøvelsen.

Denne pligt, som landsdommeren ifølge retsplejeloven har til at vejlede kredsretterne, har kredsdommerne i vid udstrækning benyttet sig af. Oprindeligt var det hensigten, at vejledningen skulle være af generel karakter. Over årene dannede der sig imidlertid fast praksis for, at kredsretterne indhentede vejledning til brug i enkeltsager.

Der har ikke hidtil eksisteret nogen formel fremgangsmåde for vejledningen eller uddannelsen af nyanstattede kredsdommere og sekretærer. De pågældende har typisk fået en kortere indføring i arbejdet fra det øvrige personale, hvorefter de har måttet søge viden gennem praktisk erfaring og den almindelige vejledning i øvrigt. Der har igennem alle årene været udtrykt ønske om yderligere uddannelse og vejledning fra både kredsdommernes og sekretærernes side.